

Specjali dwar il-Fiera Internazzjonali tal-Ktieb

L-ORIGINI TAL-FIERA TAL-KOTBA

Qabel twieldet l-arti tipografika fis-Seklu XV, l-ghadd ta' kotba, li naturalment kienu kollha miktubin kopja kopja bl-idejn, kien zghir, u ma kienx hemm problemi kbar ta' trasport, tqassim, pubbliċita', eċċ. L-invenzjoni ta' Gutenberg għebet magħha rivoluzzjoni fl-industrija tal-ktieb u'holqot teknoloġija ġdida bil-htigiet komplessi tagħha.

Sa mill-bidu nett il-kummerċjanti tal-kotba bdew jinqadew bil-fieri sabiex igħelbu b'aktar heffa d-diffikultajiet li kienu jiltagħghu magħhom. Fil-fieri kbar u zghar kont issib għall-bejgħ prodotti ta' kull għamla, u issa bdew jidhru wkoll il-kotba. Peress li l-kummerċjanti li jbiegħu fil-fieri kienu jgawdu għadd ta' privileggi, it-trasport kien aktar faċli, u hafna xerrejja mid-distrett kollu ta' madwar il-belt fejn kienet issir il-fiera kienu jiġu speċjalment halli jixtru, fost hwejjeg oħra, kotba reċenti. Kien ikun hemm ukoll kummerċjanti li jispeċjalizzaw fil-kambju tal-flus, u dan kien ta' għajjnuna għal, per eżempju, bejjiegħ Tedesk, li jrid ibigh fis-suq Franċiż.

Għalhekk għal dawn il-fieri kienu jiġu bosta stampaturi u bejjiegħa tal-kotba. L-istampaturi kienu jiġu biex jixtru t-tipi minghand dawk li jagħmluhom fil-waqt li l-librara kienu jibbilanċjaw il-kontijiet ta' kull sena ma' librara oħra u jiksibu informazzjoni dwar kotba li kienu se jiġu ppubblikati aktar 'il quddiem u b'hekk jiżguraw irwiehhom li huma ma jippubblikawx l-istess xogħlijiet li se jhroġ haddiehor.

L-akbar fieri fl-Ewropa kienu dawk ta' Leipzig u Frankfurt ġol-Germanja, ta' Lyons ġo Franza u ta' Medina del Campo ġewwa Spanja. L-aktar waħda mportanti bhala fiera tal-kotba kienet dik ta' Lyons, belt li malajr saret centru kbir tal-industrija tipografika. Lyons għandha pożizzjoni ġjografika mill-aqwa, qrib il-fruntieri ma' l-Italja u l-Isvizzera. Ir-rejiet ta' Franza u l-awritajiet ta' dik il-belt kienu jagħtu privileggi ġenerużi lil min jattendu għall-fiera: hadd ma kien jista' jgiegħel lill-kummerċjant jiftaħ il-kotba tal-kontijiet biex jiġu spezzjonati, il-barranin kienu jistgħu jidhru ġo Franza u jtilqu bla ebda tfixkil, u ma kienx hemm taxxi fuq it-trasport tal-merkanzija.

Il-fiera ta' Lyons kienet issir darbtejn fis-sena, u kienet iddum hmistax-il gurnata. L-importanza tagħha kienet thajjar lil-librara u tipografi barranin jifthu hwienet ġo fiha, u kienu l-librara ta' Lyons li kienu jimpurtaw il-kotba Taljani, Tedeski u Svizzeri ġewwa Franza, u fl-istess hin jesportaw il-kotba Franċiżi — fosthom il-kotba tal-liġi li għalihom Lyons kienet magħrufa — lejn l-Italja, Spanja u l-Germanja. Izda l-kummerċ tal-kotba ma kienx isir biss bejn il-librara lokali u barranin. Kienu jiġu hafna nies oħra biex jixtru kotba ta' qari popolari: almanakki, kotba tad-devozzjoni u rumanzi popolari illustrati.

Fis-seklu XVI il-fiera ta' Frankfurt (li tinsab ftit 'il bogħod minn Mainz fejn twieldet l-arti tipografika) kisbet importanza akbar minn dik ta' Lyons. Anton Koberger, l-akbar editur ta' tmiem is-seklu XV kien jiġi f'din il-fiera regolarment bil-kaxex tal-kotba, tant li sid il-lukanda fejn kien joqgħod Koberger waqt il-fiera bnielu hanut fejn il-kotba setghu jinbiegħu bejn Fiera u oħra. Kienu jiġu għal din il-fiera librara mill-Germanja kollha,

mill-Isvizzera, mill-Olanda, minn Franza, mill-Ingilterra, u mill-Italja. Kienu jiġu wkoll għall-fiera bosta awturi bit-tama li xi hadd jippubblikalhom il-manuskritti tagħhom. Henri Estienne, tipografu u studjuż famuż Franċiż, qal li Frankfurt kienet 'Ateni ġdida' fejn kont tara studjużi ċelebri jiddiskutu bil-Latin quddiem in-nies li kienu jibqgħu b'halqhom miftuħa.

Fil-fiera ta' Frankfurt kienu jippubblikaw katalogi tal-kotba għall-bejgħ. Sa mis-sena 1500 harget lista ta' mitejn ktieb stampat ġo Venezja, Nuremberg, u Baslet, izda kien fl-1564 li beda johroġ regolarment darbtejn fis-sena katalogu tal-kotba kollha li kienu għall-bejgħ fil-fiera.

Il-gwerra tat-Tletin Sena (1618-1648) tat daqqa ta' harta kbira lill-fiera ta' Frankfurt, għax ftit librara barranin bdew ġejjin f'dawk is-sinj, u l-produzzjoni tal-kotba Tedeski naqset hafna. Għal din ir-raġuni u minhabba l-fatt li ġo Leipzig kien hemm hafna aktar tolleranza minn ġo Frankfurt għall-kotba Protestanti, il-fiera ta' Leipzig bdiet tisboq lil ta' Frankfurt fis-seklu Sbatax. Izda fi žmienna l-fiera internazzjonali tal-ktieb ta' Frankfurt reġgħet saret l-akbar fiera ta' din ix-xorta fid-dinja.

Fi žmienna difatti l-fieri tal-kotba reġgħu hadu spinta kbira għal aktar minn raġuni waħda. Bhalma l-użu universali tal-Latin fil-kotba tal-istudjużi fl-imghoddi ta' dimensjoni internazzjonali lill-pubblikazzjoni tal-kotba, hekk ukoll fi žmienna l-użu tal-Ingliz inxtered hafna, u għalhekk il-fieri saru jagħmlu aktar sens milli kienu fiz-żmien meta kull pajjiż kien jippubblika f'islienu biss jew kwazi. Mhux biss il-pajjiżi kollha jridu jixtru kotba miktubin bl-Ingliz u ppubblikati f'ghadd kbir ta' pajjiżi, izda hemm ukoll hafna pajjiżi li jehtieġu traduzzjonijiet bl-ilsna tagħhom ta' kotba bl-Ingliz, l-aktar fil-kamp tax-xjenza fejn il-kotba Ingliżi u Amerikani spiss jippredominaw. Għalhekk f'dawn il-fieri tara lid-djar editriċi ta' pajjiżi Għarab, Sudamerikani u hafna oħrajn jiddiskutu ma' djar editriċi Ingliżi, Amerikani, eċċ biex jakkwistaw drittijiet ta' traduzzjoni. Naturalment, l-istess haga jagħmlu djar editriċi li jixtiequ jippubblikaw f'isliens pajjiżhom xi rumanz jew xogħol letterarju iehor miktub f'isliens iehor, forsi lsien magħruf biss minn ftit miljuni. F'okkażjonijiet bhal dawn awturi ma jafhom hadd barra mill-fruntieri dojoq ta' pajjiżhom ġieli jsibu xortihom u jagħmlu isem mad-dinja kollha.

Il-fieri tal-kotba l-aktar li jiswew hu għad-djar editriċi biex jiltagħghu u jiftehmu, u għal-librara u l-biblijotekarji biex jippjanaw ix-xiri tagħhom għax-xhur li ġejjin. Għalkemm illum hemm għadd kbir ta' biblijografji li minnhom wiehed jista' jsir jaf x'qed jiġi ppubblikat f'ghadd kbir ta' pajjiżi, m'hemmx isbaħ u aktar konvenjenti milli tara l-ktieb b'ghajnejk, u tiddiskutih ma' min jippubblikah id-diffikultajiet li ssib biex takkwistah jew titjib li tixtieq tara f'dak il-ktieb jekk johroġ f'edizzjoni oħra.

MINN PAUL XUEREB

quādo in se dicitur. Nā in oratione
et ceteris annis temporibus profectum
surgens regis postquam pueri i egypto
et cum multo tempore ibi fuisset inveni
it libro relictos nō parue neq; conre
mēde dicitur. Itaq; bonū ē necessa
riū putari et ipse aliquā addere dili
gentiā et laborē interpretandi libru istū:
et multa vigilia amulū dicitur i spa
tio temporis ad illa q' ad finē ducunt li
brum istū dare: et illia q' volūt animū
membrere et difere quē ad modū opr
nar in hūcure moros qui fecerunt le
gen domini ppoluerunt vitam aqee.

Stans sapientia a do
mino to ē: et cū illo
fuit semper: et est an
te eum. Item am
maris et pluvie gur
ras et dies scti: q's di
numerauit: aliquid indiditē edī et lacrim
dinē nec ē p'hibū ab illi: q's dimēsus
est sapientiam dī p'cedentū omnia:
q's inuestigavit prior omnū creatū
est sapientia: et intellectus p'cedente ab
eū. Item sapientie verbū dī in gēl
sio: et in gēlūs illius mā dāca creatū.
Radix sapientie eū reuēta ē: et affu
das illi q's agnōuit ē: disciplina sa
pientie eū reuēta ē: et manifestata:
et multiplicata nonem in gēlūs illius
quis intellegit ē. Item est altissimus
creator omnū cū ipōs: et rē pōs
et merendus unū: sedens sup thro
num illius: et dominū d's deus. Ipse re
auit illā in spiritū sancto: et vidit et di
numerauit et mēsurā ē. It' effudit illā
sup omnia opēra sua: et sup omnia
carnē fecerunt d'ca sū: et p'ber illam
diligentib; sē. Timor domini gloria
et gl'ria: et leticia et corona reuēta ē.

Timor domini desiderabile cor: et dabit
leticia et gaudium in longitudine d'ca.
Timor d'ca bene erit in egypto: et in
die defūctiois sue benedictū. Dilectio
d'ca timorabilis sapientia: quibus auct
apparuerit i vultu d'ca: et i vultu
et agnōitē magnum suū. Timor
sapientie timor domini: et cū d'ca
in vultu conuēntus est: et cum d'ca
femina grabit: et cum vultu et d'ca
agnōitē. Timor domini sapientie
redigō d'ca. Religio d'ca r' d'ca et
vultu d'ca: et d'ca d'ca: et gaudium
vultu d'ca: Timor d'ca bene erit in
eum et in die d'ca illius
benedictū. Timor d'ca sapientie timor
d'ca: et p'cedentū a d'ca d'ca.
Timor d'ca illi p'cedit a gēnera
omnibus: et receptū a d'ca d'ca illi
uo. Timor sapientie timor domini:
repleto p'ca et salua fructum: et vultu
d'ca et d'ca d'ca eum. Timor
aut' fuit dona d'ca. Sapientia et intel
lectū p'cedentū sapientia cōp'cedentū:
et gl'ria reuēntē se reuēntē. Radix sa
pientie ē timor d'ca: et cū illi longē
uit. In d'ca d'ca sapientie intellegit et
scēntē religio d'ca: et cū d'ca p'ca
toribus sapientia. Timor domini reple
lit p'ca d'ca. Item qui sine timore est
non potest intellegere: et d'ca d'ca
animō d'ca illius subiecto d'ca ē.
Vultu in tempore sustinebit p'ca: et
p'ca reddidit i d'ca d'ca. Item f'ca
suo. Vultu in tempore ab d'ca d'ca illi:
et labia multorū mirabilia factū illi.
In d'ca d'ca sapientie significatio d'ca
sapientie: reuēntē aut' p'ca d'ca
ra d'ca. Item d'ca d'ca d'ca d'ca
na i d'ca: et deus p'ber illā vultu. Item
p'ca d'ca et d'ca d'ca timor domini:
et p'ca d'ca d'ca illi d'ca et manifestū.

L-istampa fl-ewwel zmenijiet tagħha.